

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ELET ÉBRESZTÉSÉRE

KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

SZERKESZTI:
Dr. BOROS GYÖRGY

FŐMUNKATÁRS:
TARCSAFALVI ALBERT.

TARTALOM:

Meghívás	189	✦	Egy modernista pap nálunk	202
A szerkehtő asztaláról	190	✦	Egyházi és iskolai mozgalmak	203
Október 6.	191	✦	Aranykönyv	207
Az unitárius vallás (2-ik közl.)	192	✦	Szerkesztői üzenetek	208
Nők világa	194	✦	Borítékon: A Dávid Ferenc Egylet örökös alapítól. — Hirdetések.	
Megfizetek	195	✦		
Irodalom	201			

Mennyegzői, konfirmációi s ünnepi alkalommal igen kedves és jótékonyhatásu állandó ajándék az imakönyv. **SZIVEMET HOZZÁD EMELEM,** írta dr. Boros György, női imakönyvet a sajtó meleg szavakkal üdvözölte, a közönség valláskülönbség nélkül megkedvelte. Ára csinos vászonkötésben, arany kehely és arany címmel 2 K 40 fill. **Öt példány egyszerre rendelve 10 K.** Bőr-kötés arany-széllel (barna, sötétkék, fekete) 6K. **Fehér csont, selyem- és bársony** kötés többféle színben, kiválóan jó papíron 10 K. **Bőr-kötés remek** kivitelben 14 kor. **Megrendelhető a szerkesztőnél.**

A D. F. E. örökös alapítói.

Akik legalább 100 koronát fizetnek a Dávid Ferenc Egylet örökös alapítói lesznek. Az Unitárius Közlöny 25 éves fennállása alkalmából megújítjuk a Brassai bácsi huszonöt éves fölhívását és a báró Petrichevich Horváth Kálmán mostani elnökünk lelkesítő példáját. A 100 kor. összeg *több részletben is fizethető.*

Örökös alapítók.

1. Dr. Brassai Sámuel 400 kor.
2. Báró Petrichevich Horváth Kálmán 650 kor.
3. Hajós János 220 kor.
4. Fekete Gábor 100 kor.
5. Bedő Albert 100 kor.
6. Könyves Kálmán Rtárs. Budapest 100 kor.
7. Székely László Torda 100 kor.
8. Ürmössy Jenő Kolozsvár 100 kor.
9. Csegezi Mihályné Albert Ilka, „elolvasva annyira nagyra-becsült és feledhetlen Brassai bácsink levelét és báró Petrichevich Horváth Kálmán úrnak valóban megleghangu felhívását“ 100 kor.
10. Raffay András Abrudbánya (I. részlet) 40 kor.
11. Dr. Boros György (40 K) kiegészítésül 30 kor. = 70 K.
12. Torockói egyházközség 100 kor.
13. Ferencz József püspök 100 korona.
14. Koronabank rt. második részlet 60 kor.
15. Merkurbank rt. első részlet 40 kor.
16. K. Nagy Béla Kraszna kiegészítésül 20 kor. = 60 kor.
17. Matskási Lajosné özv. édes anyja Farkas Józsefné 40 kor. alapítványa, kiegészítésül 20 kor. = 60 kor.
18. Boér Gergely Kolozsvár 100 kor.
19. Raffay Zsigmond lelkész (I. rész) 50 kor.
20. Imreh József főszolgabíró (I. rész) 50 kor.
21. Borbély Sándor igazgató bejelentett 100 kor.
22. Dr. Székely Ferenc miniszter 100 kor.
23. Boncza Miklós egyh. tanácsos 160 kor
24. Dr. Kőváry László 120 kor.
25. Tischler Mór 100 kor.
26. Mikó Dezső 2 részletben bejelentett 100 kor.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE

KIADJA:
A DÁVID FERENCZ EGYLET

SZERKESZTI:
Dr. BOROS GYÖRGY

FŐMUNKATÁRS:
TARCSAFALVI ALBERT.

Előfizetési ára: 2 kor. 40 fillér. Egy szám ára:
24 fillér. Egyleti tagok 5 évi kötelezettséggel,
egy évre 2 koronát fizetnek,

Minden pénz Gálfi Lőrincz egyleti pénztárnok-
hoz küldendő Kolozsvárra.

Meghívás

a Dávid Ferenc-Egylet XXVIII-ik közgyűlésére.

Tisztelt és kedves tagtársaimat van szerencsém újból fölkeresni meghívó soraimmal. Jelen évi közgyűlésünket október 26-án fogjuk megtartani. Kérem jöjjenek el minél nagyobb számmal, mert ez egyik bizonyosága az egyesületi élet erejének.

Még más kéréseim is vannak. Elnök társaim sziveskedjenek az évi mozgalmakról a jelentést és számadást október 10-ig beküldeni főtitkárunkhoz. Nagy súlyt helyezek a női szövetségek működésére. Kérem tehát jelentsék be a t. elnök illetőleg titkár urak a többi jelentéssel együtt ezt is, hadd lássuk az új kezdeményezésünk küzdelmeit.

Összes tagtársaimat arra kérem, ha még nem gondoltak volna arra, hogy az Unitárius Közlöny 25 évi fennállása alkalmából némi áldozatot hozzanak, még nem késő. A közgyűlésig még sokan beléphetnének örökös alapítóink közé, avagy sokan gyűjthetnének új tagokat. Azt mindenkitől elvárjuk, hogy a megígért tagdíjat pontosan küldje be.

Maradtam szívélyes üdvözléttel.

1912. szept. 15.

Bárá Petrichovich Horváth Kálmán,
elnök.

A szerkesztő asztaláról.

A *kis sziget* létele és élete mindig veszedelemben van. Minden oldalról csapkodja és nyaldossa a tenger vize. A nagyobb áramok ellen védő gáttal látja el magát, hogy el ne öntsék határait s el ne pusztítsák szorgalmának gyümölcsseit. Attól az örökösen tartó észrevétlen bajtól félnek igazán a sziget lakói, amely rejlik a csöndes víz szünetlen tartó simulékony nyaldosásában. Észre sem vevődik, hogy most egy kis földnyelv, majd egy kiálló könyök, néhol a szilárdnak tartott nyulvány, másutt a szép pázsitos mart tűnt el. Aláásta, elpuhította, elgyöngítette az az örökös csalóka és észrevétlen támadás. Az unitárius egyház éppen ilyen sziget, a többi egyházak tengerében. Ha mindenki nem ügyel, úgy minden nap eltűnik belőle egy kis darab, néha kettő s még több is. Milyen szomorú lenne, ha amit nagy viharok meghagytak, elpusztitaná a csöndes béke!

Vannak olyan *tévedések*, amelyeknek eredetét fölötté nehéz kinyomozni. Az ember igen könnyen beleéli magát egy gondolatba. Régi jó ismerősünk ma nagyon hidegen fogadta köszöntésünket. Mi lehet az oka? Mivel bántottuk meg? Hiszen régóta nem is találkoztunk, tehát valami egyéb lehet az oka hidegségének. Találgatni kezdjük és rövidesen az a gondolatunk támad, hogy valaki megrágalmazott. Most már vádoljuk a képzelt rágalmazót is, tehát egyszerre két ellenséggel vesszük körül magunkat, holott, ha megkérdeztük volna köszönő barátunktól, őt leptük volna meg legjobban, mert neki legkisebb oka sem volt, hogy hidegen viselkedjék. Ebből az a tanulság, hogy a bajnak — ha képzelt, ha valódi — egyenesen a gyökeréhez kell mennünk, mert csak ott orvosolható könnyen és gyorsan.

Be van bizonyítva, hogy a testi, lelki bajok legtöbbször a szeszes italok pusztító hatására vezethető vissza. Az amerikai orvosok rájöttek arra is, hogy napszurástól nagyobbára azok haltak meg, akik a betegség vagy a halál bekövetkezése előtt vagy pálinkát, vagy sört vagy bort ittak és részegesek voltak.

Egyik napilap írója azon elmélkedik, hogy mi lenne, ha az ember föltudná használni mindazt a mérhetetlen

sok erőt (energia), ami körülte van, p. o. a szélben, a vízben, a napban, a hulló csillagok sebességében, az esőcseppekben s minden egyében! Hát ez elméletnek nagyon szép, de mi inkább arra vagyunk kíváncsiak, mi lenne Magyarországból, ha minden lakója jó, becsületes, takarékos és munkás volna s a maga és a haza javára és boldogulására munkálna! Ha ezt egy kis község lakói megpróbálnák, a másik utána csinálná s végre megközelelténők a nagy titkot.

A *tévedéseknek* igen sajtáságos fajtájáról hallottunk. Egy törzsökös unitárius emberre örökségképpen rászálolt a Szentábrahámi imádságos könyve. A könyvet értéke szerint megbecsülte, olvasta és kedvelte is, de a mikor lelkészétől értesült, hogy nagy püspökünk Szentábrahámi írta, sehogy sem tudott belenyugodni, mert ő úgy tudta, úgy is hiszi, hogy az kálvinista imádságos könyv. Ha ez azt jelentené, hogy a mai unitárius fölfogással nem egyező tartalom vitte rá, nem volna baj, de baj az, hogy hiveink nincsenek tájékozva irodalmunkról. A vasárnapi iskola, a konfirmáció és az egyleti előadások kellene, hogy a sok homályt és téves fölfogást elenyéztessen. No és mindennél is előbb a curapastoralis!

Angol laptársunk az *Inquirer*, szeptember hónapot köszönti mint az egyházközségek, tehát a lelkészek, gondnokok, bizottsági elnökök és tagok újult munkája kezdetét. Hozzá teszi, hogy jól kigondolt tervvel kell neki indulni a nagy munkának, mert a nélkül csak félsiker érhető el. Nálunk az egyházi és vallásos élet társadalmi mozgalmi októberben indulnak meg. Első nagy esemény a főtanács, hol az egyházkormányzás fontos teendőit vitatjuk meg s a személyes érintkezésből új munkakedvet és lendületet kapunk. Talán arra is gondolhatunk, hogy az evangélium békés és bizalmas szellemében fog kezdődni a nagy munka s folytatódni a részekben mindenhol.

Október 6.

Szent ez a nap s fényét az idő nem tudja legyőzni,

S lelkesítő erejét nem veszítendő soha.

Minden idővel enyész s így, bizton porba hanyatlik;

Ámde az *emlék* nem: fénye, világa örök!

... Mind a *tizenhárom* a hazáért szállt diadalra.
Hős vala mindenikök, gyujtani, hatni tudó.
Lelkesedés ragadá éretted drága szabadság,
S kész örömetst hálnak, csak te virulj *anyaföld*.
Bölcs vezetésök alatt a szerencse ránk mosolyog már,
S a trikolor hányszor hirdeti a diadalt...
Nemzeti küzdelmünknek azonban sors vete gátot,
És a mi *szenf* s a mi *nagy* porba, romokba hever.
Gyász, a setétség leple borult le árva hazánkra
És a mosolygó remény, hajh, komor éjbe merül.
Rút viharok tomboltak erővel élet-egünkön,
És nehezen látánk biztató égi sugárt.
Es kik a harc mezején oly bátran törtek előre,
S hol a nagyobb a veszély, szüntelen ezt keresik:
Nem csata-síkon esnek el *Ők*, mint harcos apáink,
A diadalmi babér: *most mártir koszorú!*..
Csak az anyag egyedül mi belőlük sirba hanyatlott
S így csak a por nyugszik az anyaföld kebelén.
Lelkök, e fényszikra folyton hat térben, időben
Lelkesedés lángját gyujtva, ahol szükség.
Rajtok erőt nem vesz az enyészet durva hatalma,
Fényök tiszta marad, nem bánthatja homály.
... Szent emlékezetök folyton melegitse szivünket,
És mohosult sirjok, dusan földje virág...

Nagy Albert.

Az unitárius vallás.

(2-ik közlemény.)

Aranyosrákosi Székely Sándor 1838-ban mint helyettes főjegyző a püspök-helyettesnek a Tordán tartott zsinathoz intézett beszédére a következő szép és értékes szónoki beszéddel válaszolt:

Méltóságos és Főtisztelendő Synodále Fő Consistorium!
Fő Consistor Ur!

Valahányszor szent vallásunkat szorosabb vizsgálat alá veszem, valahányszor az oly, sokképpen félreértett

s mégis minden józanon gondolkozó elmében oly figyelmet, oly titkos vágyat gerjesztő unitáriusi nevezetet alaposan megfontolom mindannyiszor bizonyos lelkesedés borít el, mind közoktatói székemben, mind más alkalmammal.

Ezen vallás, ezen szent egyesület egy, az ausztriai fényes birodalom ékes és becses ritkaságai közt, melyet dicső apostoli felségeink amint öröm és hálatelven látjuk és érezzük a lehetőségig óvnak és védszárnyaik alatt megtartani törekednek. Említsem-e néhai kegyelmes Atyánkat, idvézült elfelejthetetlen I. Ferencz fejedelmünket? Légy áldott és megkoszoruzott ezért dicső földi felség a menynevei legdicsőbb felség I. Ferencz fejedelmünket? Légy rád az égből mostan uralkodó Felség! Kegyes Atyánk! és Fejedelmünk vallásunk atyai védelméért. Ezen vallás védelméért, mely Erdélynek egyetlen egy saját szülöttje, mely a haza hajdani keblében fogantatott, élesztetett, született, ápolgatott s később éppen azoktól, kiktől ápolgatott árván hagyatott ugyan, de a nemzet derék nemessége, közemberei és hatalmas papjai által már szintén három századok óta gyámolítottatott és védetett s gyámolittatik ma is a lehetőségig.

Soha talán egy anya is igazságtalanabb tulajdon gyermeke iránt nem volt, mint önnemzetünk ezen egyetlen egy saját szülöttje az unitárius vallás iránt. Erdélyi első fejedelem név-cimzet szerint II. János király, és az akkori erdélyi Főrendek, Békesi, Bocskai György, Bethlen Gergely, Csáky Mihály, Pókai Jakab, Hagymási Kristóf, Gyerőfi György, Torotzkai Dániel, Horváth, Suki s több ily hazahősök kebelében villant meg ez s keletkezett legelőbb — a nagytekintetű és időkorát megelőző bátor tudós Dávid Ferenc, Basilius, Kárádi, Bogáthi, Hunyadi, Enyedi s több hatalmas apostoli férfiak a nép közt valának ennek térjesztői. Ellenkező viszonyban áll tehát vallásunk eredete más vallások eredetével. Ez főrendek vallása volt legelőbb és úgy hatott ki a népre — azok nép vallásai valának előbb s úgy szállának feljebb a főrendek közé — s mi történt idő folytával? Valóban fájdalom említeni! Azon főrendek, kiknek elei ezt pártolák és térjeszték, már elmentek közülünk, mert hogy a szent írás szavaival éljek, nem közülünk valók voltak. De maradtak — Istené a dicsőség és hatalom, lelkes állhatatos fiai, nemesei, papjai mindeddig e vallásnak és nemzetnek, kik mit szenvedtek, mit állottak ki, mit tettek szívvvel, száj-

jal, értékkel segítséggel szent vallásunk körül — nem említem, mert Isten előtt fel vannak jegyeztetve. Ne bánjátok buzgó lelkek! sőt örvendjétek, ha valamit szenvedtetek, szenvedhetetek már a vallásért s ha fognátok még valaha szenvedni, kérjétek az Egek felséges urát, hogy tegyen titeket méltókká arra, hogy vallástokért becses, igaz, ősi saját vallástokért szenvedhesetek.

A világ azt véli, hogy elszunnyadt bennünk a vallás szerelme! Csalatkozik! De hogy régi szenvedésünk s kiállott tűzpróbáink után egy kevéssé pihenésre bocsátkozánk, senki nem csodálhatja, mint a gyermek édes anyja békés ölen szenvedései után kevéssé szunyadoz és pihen, hogy új erőt nyerjen. Mint a bajnok sokféle, most nyert, majd vesztett viadalai után paizsára dülve nyugszik ugyan de mihelyt a haza szent szavát hallja, legottan előáll annak védelmére — ugy nemes közönségünk is a kiállott viharok után kinyugodni láttatik mintegy lankadtságát, hogy új erőt vegyen magának s mihelyt a vallás kiáltó szavát hallja legottan előáll annak gyámolítására. Hív és buzgó lelkek! titeket ember ritkán jutalmazott valaha, titeket Isten fog jutalmazni azon állhatatosságért, melyet csaknem mint az első keresztyének az ur szent háza mellett mutattatok.

(Az unitárius zsinati főtanács jegyzőkönyvéből XI. 226—228. l. közölik és olvasóinknak meleg érdeklődésébe ajánljuk.)

NŐK VILÁGA.

Olvasóink már régóta ismerik dolgozótársunk, Berde Mária nevét. Ugyanabból a törzöskből való, amelyből a mi Berdénk, de édes atyja bejutott a református nyájba s ott a névnek dicsőséget szerzett, mint enyedi theol. tanár. Leánya végezte a kolozsvári egyetemet és immár doktor. Tanári pályára készül. A nyáron jelen volt a *homörödi unitárius búcsun*, melyről kedvesen írja: Augusztus 18-án én is gyönyörködtem az unitáriusok búcsuján. A derék székely nénik még pogácsát is adtak nekünk ajándékba. Az egész igen kedves, megható ünnepély volt. — Tudori értekezéséről más helyen van szó.

Megfizetek.

Irta: *Kelemenné Zathureczky Berta.*

Ebéd után volt. A sűrű, fehéres fellegek könnyed fátyola mögül, forrón tüzött alá a nap.

Csöndes volt minden.

Alfaluban a kakasok felelgettek egymásnak, az álmoság és unalom különös érzését keltve föl az ablaknál ülő fiatal leányban.

Lidi fejét gömbölyü karjára támasztva, nézett ki a poros utra. Az ablak párkányán viritó sok virág, egész függőnyt képezett szép, halvány arca körül. A nyitott ablak előtt hűs szellőt legyezgetett az illatos diófa, sötétzöld lombja.

A lócán egy öreg asszony bobiskolt.

Özvegy Baczó Mihálynénak egész héten tele volt a keze mindenféle dologgal, most — vasárnap — legalább kialussza magát.

A nagy csöndben egyszerre belesivitott a klárinét éles hangja; kísérve a nagybögő kellemetlen morgása által.

— Hivják össze a táncot! — sóhajtott fel a leány.

Szép szája körül még erősebb lett a keserű vonás, mi olyan szigorú kifejezést adott a különben szelid arcnak.

Baczó Lidi két évvel ezelőtt, a legszebb, a legkivánatosabb leány volt a faluban. Ha táncba kellett menni, hivta egyszerre két legény is... Mig most...

Dacosan rázta meg fejét és kitörülte szép barna szeméből a könnyeket.

Oh akkor boldog, végtelen boldog volt. Szerette őt a falu legderekabb, legügyesebb legénye: Sugár Jóska. Lidi is viszonzta az érzelmeit és jegykendőit váltottak.

Ekkor hazajött a szolgálatból Lidinek legkedvesebb pajtása: Dombi Amál.

Amálból egész kisasszony lett Udvarhelyen! Elhagyta, a Homoródszentmártonban még mindig hordott, népviseletet. A szöttes szoknyát, fehér ingvállat, fekete székelylábbit, csipkés fehér kötényt, mi a székely leányt még sokkal szebbé teszi. És — dacára szegény voltának — cifra köntöst, bluzt, öltött magára. A haját kontyba tűzte, mint az asszonyok.

A munkától irtózott. Ehelyett dalolt, pörölt, csattogott egész nap, mint a fülemile.

Megvolt a titkos szeretője. A falu legnagyobb gazdájának a fia: Kádár Ferke. De Ferkét elvitték katonának! Amál pedig unta lelkéből a szegénységét és utána vetette magát, a tehetős Sugár Jóskának.

Mit bánta ő, ha másnak megszakad is a szive utána!

Fekete szemének sugara beleégette magát a legény lelkébe. Piros szájának mosolya, csókja, elfordította szívét a mátkájától egészen.

Szegény Lidi egy napon arra ébredt, hogy: nincs aki szeresse!

Nincs, aki feleségül vegye!

Sugár Jóska ott hagyta őt, falu szégyenére. Falu csufságára.

Megesküdött Dombi Amállal.

Lidinek ökölbe szorult a keze a visszaemlékezésnél.

Oh, hogy gyűlöli azt az asszonyt!... Mindennap azért imádkozik, hogy visszaadhassa azt a sok rosszat, amit vele elkövetett.

Hogy: megfizethessen érte!

Ezalatt jobban közeledik a zene. Felbokkrétázott, kurjongató legények, nyolcan, tizen összefogózva, mentek a cigányok előtt.

Beszóltak majd minden házhoz.

Ünnepelőbe öltözött, mosolygó arcú leányokkal csakhamar megtelt az utca.

Mindenkinek megvolt a maga párja, csak a szegény Lidi ablakán nem nézett be senki.

Az ő ajtóját nem nyitotta meg senki.

Oh, hogy fájt a szive szegénynek!

Hogy előntötte őt a keserűség.

Kiment és leült a kapu melletti padra, hogy tovább láthassa a táncba siető leánypajtásokat.

A szomszéd kert palánkján kikönyökölve állt egy csinos katona és mély részvéttel nézte Lidit.

Meglíbbent a napfényben egy rózsaszínű szoknya. Szép, kívánatos menyecskének az idomait fődte.

Végig mentem Kenderesin,

Megszóltak az irigyeim

Csuhaj, haj!

Hangzott vidáman a dalos ajakáról.

Lidinek összeszórult a szive e hang hallatára, úgy érezte, mintha gonosz kezek, jeges borogatást tennének a háta közepére,

Ó volt.

A gyűlölt ellenség.

A hajdani jó barát.

— Jó napot Lidi! — kiáltotta hetykén a menyecske. —
Hát nem jössz a táncba?

— Amint látod.

— No hát, én megyek. Ha az Isten gombos cipellőt
adott, miért ne verjem össze?

Lidi megvetéssel nézett rajta végig.

— És a gyermököd?

— A gyermek jól van. Alszik a bősüben. 'A Korpáné
rengeti.

— Hát van lelköd és Istenöd, reábizni arra a vén, ré-
szögös asszonyra? Csodálkozott Lidi. Hisz az eladja a
lelke üdvösségét egy kis pálinkáért.

A fiatal asszony szemei gonosz kifejezéssel villogtak
a lányra.

— Kikérem magamnak, hogy az én dolgomba elegyöd-
jél! — felelte durván. — Bajlódj inkább azzal, hogy nem-
sokára ősz hajad fonhatsz, falu szégyenére!

— És ki ennek az oka? — csattant fel Lidi. — Te,
egyedül te!... Amikor megfájdult a szívem a nagy bá-
nattól, elhirösztyölted rólam, hogy: nyavalyjatörös vagyok.
E miatt kerülnek el a legények... Mond: mét tetted ezt?

Amáli dacosan csillogtatta meg, hegyes, hófehér fo-
gait a napfényben.

— Mét: csak ezzel tudtam tőled elfordítani a Jóska
szívét... Külömben sajnállak barátom, — tette gunyosan
hozzá. — Ha akarod, utánad küldöm a régi szeretődöt...
Táncold ki magad kedvedre...

Lidi fölugrott e szándékos sértésre. Arca eltorzult a
dűhtől. Szeme zöldes fényben égett. Pofozkodásra görbül-
tek az ujjai, mint a vadmacskának.

— Vigyázz magadra Amál! — mondá rekedten. —
Ne csufolkodj többet mert — Isten bizony: *megfizetek!*

Élesen kacagott fel az asszony: mégis jónak látta —
tovább állni.

Hej, badárom, badárom

Megfizetek a nyáron,

Az oklándi határon!

Dalolta gunyosan. S csak úgy libegett-lobogott utána
a kalapján levő rózsaszínű szalag.

Lidinéél beállott a visszahatás és zokogva rogyott le a padra.

Megnyilt a szomszéd ház kapuja és a csinos, napbar-nította huszár, ki e párbeszéd tanuja volt, odalépett a siró leányhoz. Megfogta a kezét és gyöngéden vonta el az arcáról.

— Soh'se busulj Lidi! Aki eltudta hagyni a hűséges szeretőjét, égy hazug leánynak a kedveért, nem érdemli, hogy annyit sirassák.

A leány megdöbbenve nézett a beszélő arcába.

— Te vagy az Ferke? — kérdezte bámulva.

— Testestől, lelkestől.

— Az... az Amál régi szeretője?

— Igen. Az Amálé, aki hazugsággal ment férjhez. Aki hazugsággal szakadt el tőlem... Met hazug annak a teste, a lelke. Hazug a zuzája. — Folytatta ökölbe szoritott kezekkel.

— Hogy kerültél haza? — kérdezte félénken a leány.

— Hát, csak úgy!... Megakartam látni a régi szeretőmet... Szembe akartam nézve a Sugár Jósikával!... — tette hozzá sötéten. — Szabadságot kértem az aratásra... Aztán most itthon vagyok.

Lidinek elszorult a lélegzete a nagy rémülettől.

— Szentséges Isten! mi lesz ebből! — gondolta magában.

A beállott nagy csöndben olyan hívogatólag hangzott egy friss csárdás dallama a korcsmából.

A leányt, szorongó érzelmeiből, kellemes, csillingelő hang verte föl.

Egy összeütött sarkantyúnak a pengése.

Lopva nézett a legényre. Ez vidáman pödörgette a bajsuzát. Tehát nincs szándékában gyilkolni.

Kő esett le a szivéről.

— Lidikém, — kérdi mosolyogva Ferke — nem jönnél velem a táncba!... A mint látod: nekem is van egy pár összeütni való sarkantyum.

Fényes fekete szemei ragyogtak a leány arcára, mely pirosodni kezdett e tekintet behatása alatt.

Oh, milyen nagyot dobbant a Lidi szíve örömében! Egyszerre olyan szépnek látta a világot. Hogy őt táncba hívja valaki!... Nem akart hinni a saját fülének.

— Én?... A táncba?... kérdé félénken.

— Igen, igen: te!... Vagy talán nem vagyok elég jó neköd? — mosolygott csintalanul a legény.

— Hogy mondhatsz ilyent?... Te, a falu legnagyobb gazdája!... De hát én... akit...

— Megyünk, vagy nem megyünk? — vágott közbe katonásan Ferke.

— Hogyne mennénk! — ugrott fel Lidi.

Lesimitotta fényes, barna haját, mely hátán vastag fonatban lógott alá. Alá, majdnem a szoknya széléig.

Leszakított a kertből néhány piros szegfűt. Pirulva tüzte fel az odanyujtott sapkára. A többit, a saját kebelére.

Ezzel kézen fogva bandukoltak előre a poros uton.

A forró nap perzselőleg tüzött alá. A levegőben füst és égett fa büze áradt szét.

— Égés van Ferke! — mondá aggódva a leány.

— Én is úgy vélem.

Amint befordultak az utca sarkán, egy házból a tűz — tényleg — oszlopként lövelt a magasha. Sűrű, fekete füst, nyelte el azonnal a lángokat.

— Ég a Sugár Jóska háza! — kiáltotta leány. — Tűz van!... Tűz van!... — harsogta egyre.

— Jaj a gyermekök!... Ben ég a gyermekök! — jajdult fel a leány.

Nem gondolt többé semmire, a saját boszujára. Csak az ártatlan gyermek foglalkoztatta az elméjét. Azt akarta megmenteni — minden áron.

Perc alatt az égő háznál voltak. Megpróbálták kinyitani az ajtót.

Be volt zárva.

— Néném asszony!... Nyissa ki hamar! — sikoltott Lidi. Kádár Ferke döngötte az ajtót.

Nem hallatszott egyéb a tűz ropogásánál, mely hatalmasan terjedt a régi, száraz épületen. Az égő zsindelek pattogtak szerte széjjel.

Lidi olyan volt aggodalmában, mint egy őrült. Éles szeme fölfedezett a távolban egy tántorgó alakot.

Odarohant.

Az öreg Korpané volt, iszonyúan beszésselve.

— Adja ide a kulcsot néném asszony, mert ben ég a szegény gyermekök! — kiáltotta sirva.

— Ne haragudj édes leányom, — motyogta az öreg, — hisz nem tevék semmi rosszat... csak... csak...

Lidi megragadta a vállát és rázta kegyetlenül.

— Hamar a kulcsot!... Az ajtó kulcsát!

Az öreg asszony méltatlankodva kezdett keresgélni a zsebében. Jobbra-balra hajtogatta a fejét.

— Kár így ráripakodni az embőrré egy rossz kócs miatt... Óh, én szegény... szerencsétlen... Elkezdette törülni a homályos szemeit.

Lidi, látva, hogy nem megy vele semmire, visszaszaladt Ferkéhez. Neki feküdtek teljes erővel az ajtónak.

Nem engedett.

Az égő házon már dőledezni kezdettek a korhadt szarufák.

Megkondult a vészharang az unitárius templomban és szállingózni kezdettek az emberek. Hozták az egyetlen fecskendőt is.

— Fészít ide! — ordította torokszakadtából Ferke.

Már vitték a fejszét. Az ajtó recsegve, ropogva tört be az erős csapások alatt. Sűrű füst gomolygott ki a házból.

Lidi lekapott a kertről egy abroszt, belemártotta a patakba és halálmegvetéssel rohant be az ajtón.

Ferke a fecskendővel védte. A vizsugár nyomán elaludt a tűz, hogy újból lángra lobbanjon. Lidi botorkálva kereste a tiszta szoba ajtóját...

Sirva, jajgatva, őrzöngve, visitva, Sugár Jóskáné e percben érkezett.

— A gyermeköm!... A gyermeköm!... — kiáltotta mind egyre.

Összerogyott a ház előtt. Szivgörcs fogta meg. Ott fuldokolt, ott vergődött, tehetetlen fájdalomában.

Sugár Jóska halálra vált arccal rohant a nyitott ajtó felé...

A küszöbön utját állta egy lángoló alak.

— Mintha az ítélet angyala lenne! — gondolta a megremült ember.

A körülállók letépték az égő abroszt ez alak fejéről... És Jóska visszatántorodott.

— Lidi!... Lidi!... te vagy az?...

Ő volt. És keblén pihent — sértetlenül — az ő fia. Egyetlen gyermeke.

Lidi Amálhoz sietett.

Meglátva azt a szerencsétlen, vergődő asszonyt, mélységes szánalom fogta el a szívét.

A harag... A bosszu... el lett feledve — örökre.

Letérdelt a szegény anyához.

— Amál!... Amál!... — mondá gyöngéden. — Ne sirj, ne busulj. Elhoztam a kis fiadat... Hiszen ma megígérted, hogy: *megfizetek!*

És az a szép, szende arc úgy mosolygott az ellenségére.
Egy nehéz kéz sulyosodott a leány, vállára.

— Derék leány vagy, Lidi! — mondá, könyvtől csillogó szemmel a falusbiró.

Jóska is oda lépett a régi szeretője elé. Meg akarta fogni a kezét. De már ekkor ott állt a leány mellett a régi vetélytárs: Kádár Ferke. Összekapcsolódott a tekintetük keményen.

— Állj odább, met ő az enyém! — villogta a sötét szem.

Megadással tért ki előle a kék.

Ferke a leányhoz fordult.

— Menjünk haza Lidikém, hisz össze van égve a kezed.

A leány kezén — tényleg — nagy, piros folt éktelenkedett. Görcsösen vonaglott a szája. Kínosan voltak összehuzva a szemöldei.

Ferke átölelte a derekát.

Ezzel megindultak; mintha mindig egymáshoz tartoztak volna.

Baczóné jajgatva sietett krumpli után. Ferke reszelte szorgalmasan. Minden öt percben borogatást tett az elégett kézre.

Átölelte a fájdalomtól didergő alakot És — Isten bocsá' — még meg is csókolta.

Csupa részvétből.

Rendre enyhült a sajtás is.

Talán a krumplitól?

Talán egyébtől?

Ki tudná azt megmondani!

— Fáj még Lidikém? — kérdezte Ferke.

Lidi szivére szoritotta a kezét.

— Nem! — mondá érzelmesen, — nem fáj semmi többé!... Te meggyógyítottál...

Mondjam-e tovább?

Ferke októberben megszabadult a katonaságtól és karácsonykor az új asszony, már ott szorgoskodott a kalácssütés körül.

Irodalom.

Bacsányiné, Baumberg Gabriella élete és költészete
Irta Berde Juliánna Mária. Egy költői lelkű ifju leány,

a jól ismert Berde Mária egy szépséges és okos tanulmányban mutatja be a magyar olvasó közönségnek Bacsfányi János feleségét, az anyagiakban mostohán megáldott magyar költő hű, «Mátkáját». A mű a költőnő arcképeivel és több más képpel van díszítve.

Szemere Bertalan 1848-ik belügyminiszter életét, írta meg dr. Kiss Ernő főgymn. tanár. A terjedelmes kötetet izléssel állította ki Stief nyomdája Kolozsvárt. Ára 4 kor. Visszatérünk a könyv bővebb ismertetésére.

Egy modernista pap nálunk.

Ébert András unitárius lelkész lett. Az egyetlen modernista pap, aki az antimodernista esküt nem tette le, két évi kalváriajárás után nyugvó ponthoz jutott. Szeptember 18-án tette le az unitárius theologiai szakvizsgálatot. Egész gyülekezet foglalt helyet a vizsgázó teremben, mert nagyon sokan érdeklődtek iránta. Először az írásbeli vizsga eredményét vették számba. Szakdolgozatai nem hasonlítanak a rendes vizsgázókéhoz. Ő már egyházi író, kinek széleskörű tájékozottsága van. Több önálló dolgozata jelent meg, de talán mindeniknél érdekesebb és értékeesebb hittani szakdolgozata, melyet ily címen készített Isten-e vagy Krisztus? Talán legjobban kifejezi a dolgozat irányát s jórészt tartalmát is Pál apostol Korint. 2-ik lev. 3. r. 5—6 v.-ből vett ige, mit a dolgozat mottojául használ: «A mi alkalmasok voltunk az Istentől van: aki alkalmasokká tett minket arra, hogy új szövetség szolgálói legyünk, nem betű, hanem lélek, mert a betű megöl, a lélek pedig megelevenít». 166 oldalra terjedő hittani tanulmánya megkapó foglalatlja egy jól iskolázott elmének és gyönyörű confessiója egy megviselt és megszorodott hívő léleknek. Feleletei a gondolkozó és helyesen ítélő érett ember mélyen járó fejtegetései voltak. Hallgatóit és vizsgálóit

kellemesen lepte meg nagyfoku szerénysége és őszinte hite. Amikor a vizsgázó bizottság elnöke Ferencz József püspök ur kihirdette a vizsga eredményét és üdvözölte mint immár lelkészkarunk tagját, nagyon meg volt hatva a szép magas termetü, ifjukora legjavában viruló férfi. Nagyon boldognak mondotta magát, de meg is szenvedett érette keményen. Előtte semmi sem olyan kedves, mint az igehirdetés. Négy hónapig kőlozsvári segédlelkész volt. Immár megkapta a kinevezést Tordára hitoktató s.-lelkésznek. Szép mezőn kezdi. A humánus érzésü lelkipásztor sokaknak lesz oktatója és vigasztalója, Jó sikert kívánunk új munkakörében, melyet lelki meggyőződése szerint választott.

Egyházi és iskolai mozgalmak.

Jóltevők ünnepét rendez az unitárius kollegium okt. 26-én. Ezuttal a dr. Brassai emléke lesz a figyelem tárgya. Dr. Boros György fogja az emlékbeszédet tartani.

A Dávid Ferenc Egylet közgyűlése október 26 án d. u. 4 órakor lesz az unitárius kollegium dísztermében. Az évi jelentéseken kívül igen nevezetes tárgy lesz *Györfi István* felolvasása az angol istentiszteletről.

Új esperesek. A nagy ritkaságok közé tartozik, hogy egyszerre jut esperesi tisztséghez apa és fiu. Az E. K. Tanács szept. 11-én vette tudomásul, hogy Ürmösi Károly kőlozsdobokai és atyja Ürmösi Kálmán maroskőri esperessé választatott. Az utóbbi szavazatai közül kettő megsemmisítettet, mert két nyug belső

ember, aki nem volt egyh. tanácsos, szavazott, de miután így is két többsége volt Fazakas Lajos ny.-szentmártoni lelkészszei szemben, megerősítésre ajánlattal terjesztetik az E. Főtanács elébe

Új belső emberek A kőlozsvári egyházközség szept. 15-én egyszerre két új emberét, Györfi István lelkészt és Ütő Lajos énekvezért iktatta be hatalmas gyülekezet jelenlétében. Györfi István tartalmas, modern, szép szónoki beszédével meghódította hallgatóit. Ütő Lajos terjedelmes és kellemes bariton hangjával meglepte a közönséget. Az egyházközség közgyűlésén volt az üdvözlés és beiktatás, este kellemes társas vacsora. Az új emberek föllépése új lendületet jelent.

Lelkészbeiktatás. F. hó 8-ikán köszöntött be Homoródsztrmártonban

Zoltán Sándor külföldi akadémitánk, egyházközsége és a vidék intelligenciájának nagy érdeklődése mellett. A püspöki rendelvényt Ürmösy József beiktató lelkész olvasta fel. Az ifjú lelkész megható ima után öszszes hallgatóságának lelki gyönyörűségére mutatta meg Jer. I. 4—10. alapján a szeretet, a békességre igyekvő szelidség, a ker. alázatosság útjait és küldetésének apostoli céljait a rombolásban és építésben, a gyomlálásban és plántálásban. Ezek után Ürmösy beiktató lelkész hatásos beiktató beszédében megjelölte azokat az irányokat, módokat az új lelkész részére, melyeket egy küldetésének eleget tenni akaró lelkésznek szemelötte kell tartania, úgy a szószéken, mint egyházközsége társadalmi és közzgazdasági előhaladásában. Istentisztelet után a terített asztalhoz gyülekezett a tisztelök és jóbarátok serege, hol a jókedvet az esti órákig fűszerezte számos pohárköszöntö. *Gy.*

Kisgyörgy Sándor esperesnek üdvözlöt! 40 évi istenes szolgálatát egyházköre hivi, tisztelöi szeretettel méltányolni fogják október 8-ikán Vargyason. Ezek között kíván lenni az Unitárius Közlöny szerkesztösége és előre küldi meleg üdvözlötét.

Az udvarhelyi lelkészkör szept. 20-án H.-sztmártonban jól sikerült gyűlést tartott, melynek központja Dombi János ny. lelkész ünneplése volt.

Péterfy Áron h.-almási énekvezér-tanító is nyugalomba vonult. Búcsujáról késöre jött tudósítást jóvökor adjuk.

Változások a lelkészi és tanítóikarban. Zoltán Sándor akadémitát a főt. püspök úr kinevezte Hom.-sztmártonba Beköszöntéséről külön értesítés van. — Kinevezte a főt. püspök úr a követhető áll. tanítókat unitárius énekvezérekké: Vajda Antalt Hom.-Almásra, Pálfi Ákost, lapunk buzgó munkatársát Hom.-sztpálra, Erdös Mihályt Nagyajtára, Bedö Imrét Kökösbé. — Ádám Mihály iszlai énekvezér-tanító Ny.-sztmárton-Csikfalvára, hasonló minőségben.

Örökös alapítóink száma immár szépen megindult. Egyháztanácsosainkhoz intézett kérésünknek van és lesz eredménye, mert »egyházunk felelős *vezérei* kivétel nélkül mindannyian magunkévá teszik ezt a szent ügyet«. Ezt reméljük s ebben bízunk, mert olyan egyházi, olyan vallás- és erkölcsügyi misszió, amely elől a vezérek nem zárkóznak el. Ime a felhívás kibocsátása hetében már megszólalt Borbély Sándor igazgató: ha az eszme érdekében hozandó áldozatot a nagyérdemü előljárók szükségesnek látják, ezirányu érdeklődésemet én is kívánom kifejezni, illetöleg ha megeröltetem is magamat, kész vagyok részt venni a nemes ménkából . . . Szándékom s komoly elhatározásom, hogy az 1913—14. tanév folyamán két részletben én is törlesztem azt 100 koronás alapítói összeget. Örömmel vesszük tudomásúl ezt a szives készséget. Fölhívásunkban jeleztük, hogy kinek-kinek tetszésére bízuk a módzatok megállapítását, mert hiszen a körölményeket jórészt ismerjük.

A második unitárius föggimnázium. Most már csakugyan kö-

zeledünk a székelykereszturi unitárius főgimnázium megvalósulásához. A miniszter jóváhagyta bizonyos észrevételekkel a tervet. Tantermek, természetrajzi és természettani gyűjtemények, könyvtár, tanári szoba, fogadó szoba, egy terjedelmes szép tornacsarnok és számos más kisebb nagyobb helyiség lesz a tekintélyes nagy épületben. Az új telken csinos díszkert lesz előtte az utca felől, két szárnya beöleli a játékkudvart s azután folytatódik a tágas kert. A régi épületből a nagy kerten egyenes út vezet az új telekre. Az iskola régi épülete belakásra lesz berendezve. A két épület közül tiz hold szabad terület fog az ifjuság rendelkezésére állani. Ilyen kényelmesen elhelyezett gimnázium kevés lesz az országban. Székelykeresztúr városban ez lesz a legnagyobb szabású s legizlesebb épület. A székelység büszke lehet rá.

Barra Mózes birtokos a lamos—alamori Augustinovics-birtok egyik bérlője, a kitiűő gazda, a jó családfő, Kolozsvárra induló útjában szept. 23-án szívszélhűtésben váratlanul meghalt. Nagy veszteség nemcsak a családnak, hanem egyházunknak is.

A közalgó Főtanácsnak érdekes tárgya lesz a belső emberck választásáról szóló törvény. Legtöbb észrevétel a püspök kinevezési, illetleg rendelési jogára irányul. Alapja az az alkotmányos fölfogás, hogy a többség dönt, de figyelmet érdemel a régi jog alapja is, hogy a püspök méltányolhatja azt az érdeemes és tehetséges, de különben szerény pályázót, akit a választók — nem ismervén — kisebbségben hagytak.

A Dávid Ferenc Egylet munkaterve. A most kezdődő egyleti évben a Dávid Ferenc Egylet tájékozni kívánja a közönséget a vallás körében nyilvánuló újabbkori tudományos fölfogásról. Ennek a föladatnak megvalósítására megnyerte az unitárius theologiai intézet tanárait. Karácson' előtt, vagyis az adventi hetekben vasárnap délutánokon négy előadást rendez, melyeknek tárgya a *vallás törvényeinek* keletkezése, tartalma és befolyása az egyén, a társadalom és az egyház életére és fejlődésére. A négy felolvasás főcime: *Mózes törvényei, A papok törvénye, Jézus törvénye, Pál és a törvény*. Dr. Boros György, Györfi István, Gálfi Lőrinc és Csifő Salamon tanárok voltak szivesek vállalkozni az előadásokra. Részletes tárgysort lapunk jövő számában fogunk közölni. — Tordán is szándékozik ugyanezt az előadási sorozatot megtartani a karácson előtti hetekben. Az ottani Dávid Ferenc egylettel most folynak a tárgyalások. Az egylet célja az, hogy a Torda vidéki érdeklődők is részt vehessenek.

Sharpe Emily képét hozta ajándekba a Channing Houseból, Londonból hazaérkezett *Jäger* Gizi k. a. Sharpe Matild festette, tehát a két nemesszivü nőt egyaránt tiszteletünkbe ajánlja ez a jeles festmény.

Adomány a dévai templomra. Egy kedves amerikai nő, Weller Katalin újból 5 dollárt küldött a dévai templomra. Jó, hogy a szép eszmét a távoliak is táplálják. Különben az E. K. Tanács az ügyben immár újból sürgető lépést tett.

Figyelmeztetés. Akiknek a könyvtárából hiányoznak a következő könyvek, a szerkesztőség utján még kaphatók. Már csak korlátozott számban vannak: 1. Az unitárius vallás Dávid Ferenc korában és azután, 3 kor. 2. Dr. Brassai: Nézetek a vallás eszméjéről, 2 kor. 3. Az unitárius kollegium' irásiban és képekben, 60 fillér. 4. Tizenkét cikk az unitárius vallásról, 1 kor. 5. Vallás és Hit. 6. Vallás, Hit és Szabadság. 7. Szabadelvű vallásos gondolat. (A kik az 1—4. sz. alatt jelzett könyveket megveszik, választhatnak az 5, 6, 7-ből ingyen.

A passio érdekében. Felkérjük

t. olvasóinkat, különösen egyházi embereinket, sziveskedjenek tudomásunkra hozni, van-e birtokukban unitárius passio, vagy esetleg ismerőseiknél, milyen korból való a kézirat? Éneklése mely egyházakban van szokásban és körülbelül milyen időben kezdették? Sándor János, Kolozsvár.

Figyelmeztetés. Akinek rokona, ismerőse vagy híve van Amerikában s különösen Montrealban vagy a környékén, közölje a szerkesztőséggel a nevet és pontos címet. Igen kedves szolgálatot tehetünk Amerikában lakó hiveinknek, ottani barátaink utján.

As *egylet pénztárába* f. év június 20-tól szeptember 20-ig rendes tagsági díjat fizettek: ifj. Gálfalvi István Györgyfalva 910—912-re, Major Domokos Zsibó 910—914-re, Nagy Elemér Szentkereszt 912-re, Csépi András Petrozsény 911—912-re, Szőke Mózes Lemes, Bedőházi József Pusztakamarás, Bedő Sándor Sepsiszentgyörgy, Régeni Jelen Harasztos, Molnár Gergely Sósmező 912-re, özv. Nagy Béláné Torda 905—914-re, Dézsi Dénes Aranyosrákos 900—912-re, Székely Mózes Déva 912—914-re, Kriza István Torockó 911—915-re, Székely Ferenc Borosjenő 912-re, Horváth István Magyarceke 912—913-ra, Nagy Ernő Beregszász 912-re, Uhrschütz Rezső Kolozsvár 912—913-ra, Berde Károlyné 911—912-re, Dr. Weress Vilmos 908—909-re, Bíró István, Költő Gábor 912-re, Porzsolt Erzsike Nagyajta, Porzsolt Lizi Bégamonostor, Kovács Mózes, Berci Mózes Kisgyörgy Imre, Péterfi Mózes felső, Imre Mózes Kissolyos 912-re.

Előfizetői díjat fizettek: Mészáros István Torockószentgyörgy 912-re, Orbok Lajos Héjjasfalva 913-ra, Dr. Miksa Pompejuszné Nagyszében 911—912-re, Ilkey Hajós Zsuzsanna Budapest 912-re.

Alapítói díjat fizettek: Dr. Székely Ferenc és Bonca Miklós 100—100 K. t., Imre József Verespatak 50 K. t.,

A küllőköri fiókegylet pénztárába fizettek: Id. Durugy András Dicsőszentmárton 911-re, Gvidó Béla, Csvidó Béláné 912-re, Bíró Pál Magyarszentbenedek, Gálfalvi István Harangláb, Gálfalvi

A D. F. Egylet régebbi alapító tagjai: Albert Dénes 60 K, Ádámosi Ferenc 60, Beczkai Péter 40, Balogh József 40, Bedő Dénes 40, Ballok Károly 40, br Daniel Lajos 60, Derzsi Károly 40, Deréky Gyuláné 40, Ferencz Józsefné 60, Ferencz Zsuzsa 40, Fekete Pál 50, Fodor Károly 40, Gyulay László 60, Gyöngyössy Béla 60, Gyöngyössy Béláné 40, P. Horváth Borbára 40, P. Horváth Gaborné 40, Iszlai Márton 40, Jakab István 40, br. Kemény Gézáné 40, Kovács Józsefné 40, Mikó Béla 60, Pál Ferenc 40, Reitter Aladárné 40, Székely Miklós 40, Szentkirályi Ferenc 40, Úrmössy Miklós 60 korona.

Ha régebbi alapítóink vagy az elhunytaknak hozzátartozói kegyesek lesznek kiegészíteni alapítványaikat az örökös alapítói összegre, a megindult jubileumi gyűjtés nagy lendületet fog venni.

Megkezdődött egyháztanácsosaink hozzájárulása. Nem kételkedünk, hogy a 300 vezérferfiú nem fog késni a szép és üdvös célra áldozás szép munkájában való részvétellel.

Szállodamegnyitás Kolozsvárt !!

Ferenc József nagyszálloda

folyó évi szeptember hó 1-én
megnyilt

Ferenc József-út 5. és 7. sz. alatt.

*Modern kényelemmel berendezve.
Központi melegvízfűtés. Hideg-meleg
mosdó. Díszesen berendezett társalgó*

Emeletenként fürdőszobákkal ellátva

*Lift. Minden vonatnál a szálloda
autó szalonkocsija a n. é. utazó-
közönség rendelkezésére áll, vala-
mint a kolozsvári Autóbusz Közle-
kedési Társaság kocsijának a szál-
loda előtt rendes megállóhelye, mi-
vel a n. é. közönség igen olcsón be- és
kiútarthat a vasútállomásra.*